

Навальна М. І.

Національний університет біоресурсів та природокористування України

ДІАЛЕКТНІ ДІЄСЛОВА В СТРУКТУРІ РЕЧЕНЬ ХУДОЖНЬОГО СТИЛЮ ЯК ОСОБЛИВА СТИЛІЗАЦІЯ ТЕКСТУ (НА МАТЕРІАЛАХ ТВОРУ ВОЛОДИМИРА ЛИСА «СТАРА ХОЛЕРА»)

У статті на матеріалі твору Володимира Лиса «Стара Холера» проаналізовано й детально прокоментовано діалектні дієслова в різних типах речень. Ґрунтовна й надійна джерельна база з достовірним фактажем надала підстави зробити висновок, що мовно-територіальний вияв дієслів у синтаксичних конструкціях характеризується особливою стилістичною роллю.

Зауважимо, що в дослідженнях із української діалектології в центрі уваги перебувають різні аспекти: фонетика говірки, формотворення частин мови, лексичне розмаїття мовних одиниць, натомість аналіз певних аналізованих номенів у структурі художнього твору має особливі вияви в реченнях.

Поставили за мету – аналіз особливостей дієслів-діалектизмів у творі сучасного українського письменника Володимира Лиса «Стара холера». Тому в межах наукового дослідження поставили такі завдання: систематизувати діалектні дієслова; порівняти їх з відповідними одиницями літературної мови; визначили місце дієслів у структурі речень; з'ясувати стилістичну роль у текстах.

Відповідно до мети обумовлено вибір методів дослідження, які відповідають лінгвістичному аспекту роботи. У статті для систематизації та докладного аналізу мовних одиниць та особливостей їх побудови використано описовий метод. Відповідно до зіставного методу з'ясовано кореляцію специфіки мовних явищ у порівнянні з літературними одиницями.

Проаналізовані дієслова виразно розкривають, увиразнюють, доповнюють та удокладнюють як синтаксичний лад західнополіських говірок, так і стилізує текст художнього твору.

На прикладі дієслів виявлено як лінгвістичні особливості регіону, характерні лише місцевим говіркам, так і приклади речень із аналізованими мовними одиницями, які свідчать про специфічне контактування з літературною мовою. З'ясовано інформативний потенціал та невичерпний матеріал для дослідників та носіїв мови.

Ключові слова: діалект, дієслова, діалектний синтаксис, речення, семантичне значення, семантика, структура речення, стилістична роль, емоційно-експресивне забарвлення.

Постановка проблеми. Діалектна мова має низку відмінностей від української літературної мови. Особливо ця різниця помітна в писемній формі, що є очевидним для діалектної мови як власне усної форми мовлення. Поза всякими сумнівами в синтаксичній організації усного мовлення важливу роль відіграє інтонація, ритм мовлення, які в контексті мовлення є засобами організації вислову. І часто безпомилково можна визначити територіально діалектну належність мовця, якщо він навіть загалом бездоганно розмовляє літературною мовою. У структурі художнього стилю звичайним явищем є використання діалектних номенів, що виконують відповідну роль у реченнях. Особливе місце в побудові синтаксичних конструкцій художнього викладу належить дієсловам.

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою проаналізувати функціонування дієслів-діалектизмів у художньому стилі та їхню стилізаторську роль у романі Володимира Лиса «Стара Холера», зокрема як широка семантика дієслів особливо стилізує українську літературну мову.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній лінгвістиці натрапляємо на думку, що «доцільність і необхідність вживлення діалектизмів у мову художнього твору залишається дискусійним питанням сучасного мовознавства» [22, с. 50]. Дослідники ставлять низку нерозв'язаних питань, але діалектна лексика завжди була частиною багатьох творів як попередніх десятиліть, так і сучасного літературного процесу. Так, Ж. В. Колоїз вважає, що з одного боку, вони (діалектизми) допомагають з'ясувати

внутрішні закономірності еволюції літературної мови, з іншого, – сприяють усебічному розв'язанню питання про історичні зв'язки літературної мови та діалектів [14]. У лінгвоукраїністиці мають місце студії, присвячені багатоаспектному аналізу категорій та одиниць синтаксису говорів, діалектів у художньому стилі [4; 18; 27]. Нам імponує позиція, зініційована Інститутом української мови НАН України, що активізувала новий підхід до вивчення говіркових явищ та їх дескрипції – текстоцентричний. Діалектний текст, на думку П. Ю. Гриценка, репрезентує реальне буття мови, склад, функції мовних одиниць, динаміку їх форми і змісту; це реальність мови, не затиснена і не трансформована вузькими берегами нормативних приписів та обмежень [9, с. 9].

Постановка завдання. Поставили за мету – аналіз особливостей дієслів-діалектизмів у творі сучасного українського письменника Володимира Лиса «Стара холера». Тому в межах наукового дослідження поставили такі завдання: систематизувати діалектні дієслова; порівняти їх з відповідними одиницями літературної мови; визначили місце дієслів у структурі речень; з'ясувати стилістичну роль у текстах.

Відповідно до мети обумовлено вибір **методів** дослідження, які відповідають лінгвістичному аспекту роботи. У статті для систематизації та докладного аналізу мовних одиниць та особливостей їх побудови використано *описовий метод*. Відповідно до *зіставного методу* з'ясовано кореляцію специфіки мовних явищ у порівнянні з літературними одиницями.

Виклад основного матеріалу. В умовах демократизації суспільного життя з'явилася можливість відверто говорити і писати не лише у вузькому колі, а й публічно виступати в офіційних установах, вільно висловлювати свої думки, використовуючи різноманітні виражальні засоби. З-поміж дієслів мовлення, якими послуговуються, найуживанішими є лексеми з нейтральним значенням, що не пов'язані з певними функціональними різновидами і не мають експресивного забарвлення. До них належать, крім власне дієслівних лексем мовлення, дієслова інформування (інформувати, повідомляти) та розмови (розмовляти, трактувати) [19, с. 201]. Серед низки лексем виділяємо: бесідувати, говорити, дебатувати, дискутувати, заявляти, казати, коментувати, мовити, обмовитися, оголошувати, оприлюднювати, повідати, розповідати, цитувати та ін. Крім нейтральної дієслівної лексики, яка з кількісного погляду в словниковому складі мови становить значну час-

тину, у сучасному мовленні вживають низку дієслів мовлення, які властиві одному-двом стилям. Зокрема, автори активно використовують розмовні літературні одиниці, які зазвичай зафіксовані в українських тлумачних словниках із позначкою *розм.*, хоч таким дієсловом властиве здебільшого усне, переважно побутове вживання чи в художніх творах. Серед низки дієслів Володимир Лис у творі «Стара холера» використовує мовні одиниці, які характерні для діалектного мовлення. Так виокремлюємо синонімічні дієслова процесу говоріння: *жебоніти*, *жвандити*, пор.: «*Часом вона йшла кудись, разів два приходила старша сусідка Ганька і молодша Маринка, жевоніли, як то їм добре тепер удвох*» [16, с. 126]; «*Йди вже та не жванди*» [16, с. 117]. Зауважимо, якщо лексема *жебоніти* позначає «розм. 1. Говорити неясно, невиразно, нерозбірливо; бубоніти, белькотати. // Говорити швидко, весело, з охотою, але неголосно. 2. *перен.* Створювати тихі, одноманітні звуки (шелест, дзюркотіння і т. ін.)» [24, II, с. 516], то *жвандити* «говоріння має нудний, обурливий характер» [11, с. 13].

Серед зібраного матеріалу зафіксоване діалектне дієслово *сабанити* «дуже сварити» [8]. Автор у романі «Стара холера» використовує не тільки територіальне дієслово, напр.: «*Вона просто пройдесться, а заодно й насабанить на того Тихіського*» [16, с. 61], але й лексеми *сабанюща* в значенні «сварлива, конфліктна», пор.: «*І жінка сабанюща, та жива й тепла, і діти замурані...*» [16, с. 13]. Похідні діалектні мовні одиниці дають підстави для наступних досліджень. Щодо дієслівної лексеми *сабанити*, то вважаємо, що її можна віднести до слів мовлення, яка передає колорит, характер героїні, зазвичай це надає мовцям негативної оцінки.

До дієслів мовлення відносимо лексеми *радити/порадити* «давати кому-небудь пропозицію, вказівку, як діяти в яких-небудь обставинах, допомагати добрим словом у скруті» [24, VIII, с. 429]. У текстах роману Володимир Лис використовує діалектну лексичну одиницю *пораяти*. Напр.: «*Казав мені Федотик, що ти мене йому нараяв*» [16, с. 83].

Літературну лексеми *обманювати* «1. Словами, вчинками або діями вводити в оману кого-небудь; обдурювати. // Говорити неправду; брехати. // Не виконувати своїх обіцянок, порушувати, ламати слово. 2. Діяти нечесно, вдаватися до обману, шахрайства щодо кого-небудь; ошукувати» [24, V, с. 534] чи лексеми *брехати* «говорити неправду» [24, I, с. 233] автор вживає в прямій

мові слово *тарандити*: «*Ни таранджу, а правду кажу...*» [16, с. 27]. У цьому ж значенні в текстах роману використано усічену форму дієслова *брехати*, пор.: «*Ой бре, Романиську, ой бре*» [16, с. 101].

Можна зробити висновок, що діалектні дієслова поповнюють групу розмовних дієслів мовлення. Зауважимо, що аналізовані слова вжито в реченні головними членами, нерідко це пряма мова героїв.

До дієслів мислення, розумової діяльності людини відносять різні семантичні групування: дієслова, що означають власне процес мислення і нейтрально називають процеси розумової діяльності; дієслова, що визначають деякі операції розумової діяльності; дієслова, що називають акти творчої діяльності людини [20]. До дієслів мислення відносимо діалектне дієслово *щитати*, напр.: «*А в мене вона молочниця, щитай, як корівка*» [16, с. 231]. Літературним відповідником до лексеми *щитати* є дієслово *рахувати* «вимовляти, називати числа в послідовному порядку (під час підрахунку). / Ритмічно повторюючи числа, відмірювати такт (у музиці, танці, під час ходьби і т. ін.); // Знати назви і послідовність чисел у певних межах. // Уміти виконувати арифметичні дії з числами» [24, VII, с. 456].

Дієслова лексико-семантичної групи мислення загалом вживаються здебільшого в нейтральних своїх значеннях, зрідка – із своїми додатковими відтінками. Дієслова мислення, розумової діяльності становлять невелику за обсягом групу, напр.: *думати, гадати, помишляти, мислити, міркувати, розмірковувати, роздумувати, розгадувати, розмішляти, розмішлювати, мізкувати, розумувати, метикувати, кумекати, микитити* та ін. Крім дієслів, що виражають нейтральне значення, вживаються лексеми з емоційно-експресивним забарвленням. Для дієслів мислення та розумової діяльності людини характерна емоційна маркованість, яка є одним із важливих чинників змін у системі мови. Створення синонімічних рядів збільшує кількість схожих дій, процесів чи станів і водночас дає змогу поєднувати номінацію із суб'єктивною оцінкою денотата. До таких маркованих дієслів мислення відносимо територіальну лексему *зваріювати*. «Словник української мови» тлумачить слово як «діал. збожеволіти» [24, III, с. 462]. У цьому ж значенні в романі «Стара холера» Володимир Лис вживає діалектний варіант у формі множини минулого часу, пор.: «*Що то таке вони дурне учварили! Геть зваріювали*» [16, с. 99].

Літературна лексема мислення *розуміти* «сприймати, осягати розумом. // Сприймати інформацію, передану жестами, знаками і т. ін. //

що. Осягати, схоплювати розумом, усвідомлювати ідею, зміст, значення чого-небудь написаного, прочитаного, сказаного і т. ін. // Сприймати, схоплювати зміст висловленого нерідною мовою. // *кого*. Сприймати, усвідомлювати зміст, значення чого-небудь висловленого, написаного, створеного кимсь. / *кого*. Правильно сприймати людину, поділяючи її світогляд, вчинки, настрої, почуття і т. ін.» [24, VIII, с. 842] в мові героїв Володимира Лиса вжито у формі *пойняти*, а також варіант у формі заперечення, пор.: «*Та я до тебе тоді приходив, як пойняв, що з Марусею тоді не складається...*» [16, с. 101]; «*Таки дойи цапа, Романе, тико ще ни пойму нащо...*» [16, с. 27]. Зазвичай означені лексеми подано в діалоговій формі, що характеризують героїв роману, передають певний сумнів у тих чи тих діях, справах.

Демократизація суспільства призвела до заповнення утворених лакун у різних стилях мови елементами чи відповідними шарами, зокрема, усно-розмовною лексикою. Це зумовило активне використання територіальних одиниць в українській писемній мові. Саме тому, що функції діалектизмів тісно пов'язані з образністю, вони й використовуються в мові художньої літератури для надання описуваним фактам і подіям відповідної оцінки, зокрема негативної.

Лексико-семантична класифікація дієслів належить до основних напрямів сучасної лексичної семантики. У мовознавстві є багато підходів до поділу дієслів на семантико-структурні групи. Натепер маємо чимало семантичних класифікацій дієслів у різних мовах, зокрема і в українській. Але практично у всіх наявних групах виділяють дієслова руху. Є різні критерії, за якими їх класифікують, такі як: темп руху, характер руху, напрямок руху, просторове переміщення. Дієслово може бути багатозначним, одне зі значень – первинне, а інші – вторинні. Дієслова руху можуть охоплювати просторові, часові характеристики та варіанти способу переміщення. Для українських дієслів руху характерне вживання префіксів, які змінюють значення дієслова. Серед корпусу зібраних дієслів із текстів роману Володимира Лиса «Стара холера» зафіксували діалектні дієслова руху *телюцтитися*, що в літературній мові позначає *іти* «ступаючи ногами, пересуватися, рухатися, змінюючи місце в просторі (про людину або тварин); протилежне стояти, бігти. / Пересуватися кроками певним чином, у якийсь спосіб. / Пересуватися кроками, виконуючи певну роботу, завдання тощо» [24, IV, с. 53]. Автор використовує діалектне дієслово *телюцтитися* з відповідною оцінкою,

тобто пересуватися повільно, з певним навантаженнями, пор.: «А я повинна до тебе **телюцтися...**» [16, с. 65]. «Словник української мови» подає значення «1. Іти, їхати кудись далеко, з труднощами й без бажання, без потреби; теліпатися. 2. Лізти, вилазити на що-небудь із труднощами, без бажання» [24, X, с. 65]. До дієслів руху відносимо діалектне дієслово *монькатися*, пор.: «*Не монькайся, пане господарю*» [16, с. 63]. У діалектному словнику Г. Л. Аркушина дієслово зафіксоване в значенні «повільно щось робити» [2, с. 319].

Фіксуємо відповідник дієслова *піти* «почати пересуватися, рухатися, міняти місце в просторі, ступаючи ногами (про людей і тварин); проти-лежне стати» [24, VI, с. 546], пор.: «*Того й пуйшов*» [16, с. 63]; «*То, мо', зара й пуйдемо?*» [16, с. 14]; «*А нашому Адаському і в приймаки мона пуйти*» [16, с. 13].

Дієслово руху *зустрічати* «зближатися, сходитися з ким-, чим-небудь, хто (що) рухається навпроти. / Зближаючись, торкатися один одного (про предмети). // Стикатися з ким-, чим-небудь у житті, в роботі» [24, III, с. 733] у художньому тексті автор використовує діалектний варіант *стрічати*, пор.: «*Я ж не знав, що неї стрічу*» [16, с. 42]. В аналізованому реченні дієслово не надає висловленню особливого додаткового значення чи відповідної оцінки, але передає територіальний колорит.

Серед загалу зібраного матеріалу ще фіксуємо аналізоване діалектне дієслово, але в заперечній формі, пор.: «*А ще він почув ялось, що невінчані чоловік і жінка, які жили разом, ніколи не стрінутья на тамтім, гинчїм світі...*» [16, с. 180].

«Словник української мови» фіксує *шпацірувати* як «розм. Те саме, що прогулюватися. // Крокувати, марширувати» [24, XI, с. 518] у діалектному варіанті дієслова має літеру *-і-* замість *-и-*, пор.: *шпацірувати*, напр.: «*Кудись шпаціруєте своєю кумпанією, бачу...*» [16, с. 100].

Діалектні дієслова руху, пересування в мові роману передають не тільки напрям чи зближення, але й характер тих, хто крокує, ймовірність зустрічей тощо.

Корпус зібраного матеріалу засвідчує використання в художньому тексті дієслів фізичної дії, зокрема діалектне *учварити*, напр.: «*А тепер собі мститься, що так учварив...*» [16, с. 40]. Літературним відповідником вважаємо лексему *утинати/утнути* «1. Відрізувати, відсікати, відрубувати що-небудь гострим знаряддям. 2. тільки док. Ударити, врубати, врізати чим-небудь гострим. 3. тільки док. Відрізати, відсікти, відрубати з метою зробити що-небудь» [24, X, с. 509].

Відоме загальноживане дієслово фізичної дії *зачиняти/зачинити* «прихилити (двері, вікно і т. ін.), перешкоджаючи, припиняючи вхід, доступ у приміщення чи вихід назовні. // Прихилити або замикати двері якого-небудь приміщення. / Опустити вниз вікно, вічко скрині, коробки і т. ін., припиняючи доступ усередину. / / діал. Стуляти, закривати» [24, III, с. 404] в реченні роману Володимира Лиса має форму *зачинети*, пор.: «*Хоть би домину свою зачинєв. А то усеньке твоє добро могла покрасти*» [16, с. 63].

А дієслово цієї групи *купувати/купити* «придбавати за гроші» [24, IV, с. 405] автор відтворив як *купети*, пор.: «*Ну, хліба й олії купєв*» [16, с. 64].

Фіксуємо в мові роману «Стара холера» дієслова стану, у якому перебуває особа або предмет. Так у значенні слова *тремтіти* «трястися від холоду, страху, слабості, хвилювання тощо; дрижати» [24, X, с. 243] вжито діалектний варіант *дрижало*, пор.: «*Дрижало, як малейке деревце*» [16, с. 47].

Літературний варіант дієслова *звикати* «набувати звички робити що-небудь, поводитись певним чином. // Набувати навиків, умінь в чому-небудь, навчатися щось робити» [24, III, с. 471] автор передає регіональним варіантом *привикати*, напр.: «*Адам привик слухатись жінок, до того ж знав, що жінка, волю якої зневажиш, стає схожою на справдешню фурию*» [16, с. 97].

Дієслова, що передають сприйняття органами чуття, *бачити* «1. *неперех.* Мати здатність сприймати зором. 2. *перех.* Сприймати очима, спостерігати» [24, I, с. 114]; *зирити* «те саме, що дивитися 1» [24, III, с. 568]; *дивитися* «спрямовувати погляд, прагнучи побачити кого-, що-небудь» [24, II, с. 270]; *глядіти/глянути* «те саме, що дивитися» [24, II, с. 91] в художньому тексті передають діалектні варіанти дієслів *зирити, заглєнути, поглєнути, зобачити* та ін. Пор.: «*Там у глибині двору стояла і зирила на двох чудернацьких дідів бабця Ганна Митрикова...*» [16, с. 100]; «*Ци й до дому меї хоч разок ни заглєнув...*» [16, с. 27]; «*Адам поглєнув, як віддаляються Платон і Роман, потупцяв трохи на місці, погладив кішку*» [16, с. 99]; «*Де то ви-те, тату, – подумав Адам. – Може, вас той чоловік у торбині приніс, а я й ни зобачив*» [16, с. 18].

Подекуди фіксуємо дієслова бажання, що в літературній мові мають відповідники: *вибачати* «виявляти поблажливість, прощати провину. // *перех., рідко.* виправдовуючи чим-небудь, не вважати за провину» [24, I, с. 348], напр.: «*Може, од мене блєшчину тре', так вибачей...*» [16, с. 100]; *хотіти* «чого, з інфін., із спол. щоб, як і без додатка. Мати бажання, охоту до чогось, відчувати потребу

в чому-небудь (в їжі, відпочинку і т. ін.). // Мати бажання відчутти, пізнати що-небудь, зазнати чогось. // Мати бажання робити щось, брати участь у чомусь. // Мати на меті здійснення чого-небудь, мати якусь мету. // Зичити, бажати чогось для кого-небудь» [24, XI, с. 132], пор.: «*Хтїв було і про те нагадати, як хлопці колись штабелями перед вікнами цієї дому лягали...*» [16, с. 26]; *зурочити* «а марновірними уявленнями – особливим магічним поглядом накликаючи нещастя, хворобу на когось, завдати шкоди кому-, чому-небудь» [24, III, с. 732], пор.: «*А кози я тобі не покажу, а то ще зіврочиш*» [16, с. 231].

Діалектні дієслова фізичної дії, стану передавання органів чуття, бажання переважно передають територіальний колорит, найбільшу групу складають дієслова із семою «бачити», що утворюють синонімічний ряд діалектних лексем із різними відтінками значень, закінченою чи незакінченою дією, постійним станом чи раптовою дією тощо.

Висновки та пропозиції подальших досліджень. Аналіз діалектних дієслів у текстах роману Володимира Лиса «Стара холера» дав

зможу виявити та згрупувати лексеми мовлення, мислення, фізичної дії, руху та переміщення, стану передавання органів чуття, бажання. Лексичне розмаїття мовних одиниць, аналіз цих номенів у структурі художнього твору має особливі вияви в реченнях. Деякі із зафіксованих дієслів витлумачені в лексикографічних працях.

Проаналізовані дієслова виразно розкривають, увиразнюють, доповнюють та удокладнюють як синтаксичний лад західнополіських говірок, так і стилізує текст художнього твору.

На прикладі дієслів виявлено як лінгвістичні особливості регіону, характерні лише місцевим говіркам, так і приклади речень із аналізованими мовними одиницями, які свідчать про специфічне контактування з літературною мовою. Зауважимо, що мову художнього твору можна розглядати як інформативний потенціал та невичерпний матеріал для дослідників та носіїв мови.

Перспективами дослідження вважаємо фіксацію та аналіз у текстах романів Володимира Лиса інших частин мови за варіантами значень, граматичними категоріями тощо.

Список літератури:

1. Аркушин Г. Відбиття синтаксичних особливостей говірок у діалектних словниках. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород, 2016. Вип. 21. С. 7–10.
2. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. А-Я. 2-е вид., перероб., випр. і допов. Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2016. 648 с.
3. Атлас української мови : в 3 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні [та ін.]; [редкол.: І. Г. Матвіяс (голова) та ін.]. Київ : Наук. думка, 1984–2001.
4. Бевзенко С. П. Українська діалектологія : підручник. Київ : Вища школа, 1980. 248 с.
5. Богатько В. Структурно-семантична специфіка еліптичних речень у прозових творах Володимира Лиса. URL: <http://library.vspu.net/bitstream/handle/> (дата звернення: 19.12.2023).
6. Грещук В. Гуцульський діалект у мові сучасної української літератури. *Вісник Прикарпатського національного університету*. Філологія. Випуск XXXII–XXXIII. С. 214–219.
7. Гримашевич Г. Поліська лексикографія. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2004. С. 129–131.
8. Грінченко Б. Словарь української мови Берлін : Українське слово, 1924. URL: <http://surl.li/oneix>.
9. Гриценко П. Ю. Тексти як джерело дослідження українських говірок Румунії / Павлюк М., Робчук І. *Українські говори Румунії : Діалектні тексти*. Канадський ін-т українських студій ; Наукове Товариство імені Шевченка в Америці ; Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України. Едмонтон – Львів – Нью-Йорк – Торонто, 2003. С. 9–16.
10. Дружук І. Фонетичні діалектизми в романі Володимира Лиса «Століття Якова» і їхні відповідники в згоранській говірці: порівняльний аспект. *Лінгвостилістичні студії*. 2018. Вип. 8. С. 77–86.
11. Дяченко Т. І. Лінгвостилістичний аналіз прози Володимира Лиса. Кваліфікаційна робота (проект) на здобуття ступеня вищої освіти «магістр». URL : http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/12952/Dyachenko_T_FUIFJ_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 19.12.2023).
12. Калужинська Ю. Засоби створення негативної оцінки на сторінках газети «Україна молода». *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*, (6), 11–25. <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2018-6-11-25> (дата звернення: 11.12.2023).
13. Козачук Г. О. Діалектизми в сучасній прозі. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine5-10.pdf> (дата звернення: 20.12.2023).
14. Колоїз Ж. В. Діалектизми в романі Марії Матіос «Солодка Даруся». *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2010. Вип. 4. С. 98–117.

15. Левчук І. Функційно-семантична специфіка топонімного компонента поетонімосфери роману Володимира Лиса «Століття Якова». *Лінгвостилістичні студії*. Вип. 4. С. 103–107.
16. Лис В. Стара холера. Харків : Книжковий клуб, 2018. 272 с.
17. Макар О. Діалектизми в романі Володимира Лиса «Століття Якова». URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/52850/2/2019_Makar_ODialektyzmu_u_romani_Volodymyra_100-102.pdf (дата звернення: 10.12.2023).
18. Матвіяс І. Українська мова і її говори: [монографія]. АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1990. 161 с.
19. Навальна М.І. Динаміка лексики української періодики початку ХХІ ст. : [монографія]. Київ : Інститут української мови ; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. 328 с.
20. Навальна М. І. Нові явища та процеси у вживанні дієслів соціально-економічної сфери в українській мові : [монографія]. Переяслав-Хмельницький : Видавництво «С В К», 2014. 188 с.
21. Омельковець Р. Фітономени як засіб увиразнення текстів Володимира Лиса. *Лінгвостилістичні студії*. 2017. С. 112–119.
22. Селіверстова К. М. Структура діалектної лексики роману Марії Матіос «Солодка Даруся». *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова*. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови: зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. Вип. 6. С. 50–53.
23. Словник поліських говорів / П. С. Лисенко; АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1974. 259 с.
24. Словник української мови в 11 томах. 1970-1980. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 22.12.2023).
25. Спанатій Л. С. Діалектизми та їх місце в мовному і метамовному дискурсі (на матеріалі роману «Століття Якова» В. Лиса). *Наукові праці. Філологія. Мовознавство*. Випуск 207. Том 219. С. 109–112.
26. Тиха Л. Лексико-семантичні та граматичні особливості порівнянь у повісті Володимира Лиса «Соло для Соломії». *Лінгвостилістичні студії*. 2018. Вип. 8. С. 123–128.
27. Яворський А. Теоретичні засади вивчення діалектизмів у мові художньої літератури. *Лінгвостилістичні студії*. 2015. Вип. 2. С. 230–236.

Navalna M. I. DIALECT VERBS IN STRUCTURE OF SENTENCES IN FICTION AS SPECIAL TEXT STYLIZATION (BASED ON MATERIALS OF VOLODYMYR LYS “OLD CHOLERA”)

The article based on the work of Volodymyr Lys “Old Cholera” analyzed and commented in detail the dialect verbs in different types of sentences. A thorough and reliable source base with reliable factorization provided grounds for concluding that the linguistic-territorial expression of verbs in syntactic constructions is characterized by a special stylistic role.

We can point out that various aspects in studies of Ukrainian dialectology are in the center of attention: phonetics of speech, formation of parts of speech, lexical variety of linguistic units, on the other hand, the analysis of certain analyzed nouns in the structure of the fiction has special expressions in sentences.

The goal was to analyze the peculiarities of dialectic verbs in the work of the modern Ukrainian writer Volodymyr Lys “The Old Cholera”. Therefore, the following tasks were set within the scope of scientific research: to systematize dialect verbs; compare them with the corresponding units of the literary language; determined the place of verbs in the structure of sentences; find out the stylistic role in the texts.

In accordance with the goal, the choice of research methods that correspond to the linguistic aspect of the work is determined. The descriptive method is used in the article for the systematization and detailed analysis of language units and the features of their construction. In accordance with the comparative method, the correlation of the specificity of linguistic phenomena in comparison with literary units was clarified.

The analyzed verbs clearly reveal, express, complement and clarify both the syntactic order of Western Polish sayings and stylize the text of the fiction. On the example of verbs, both linguistic features of the region, characteristic only of local dialects, and examples of sentences with analyzed linguistic units, which show specific contact with the literary language, are revealed. The informative potential and unfailing material for researchers and native speakers have been studied.

Key words: *dialect, verbs, dialect syntax, sentence, semantic meaning, semantics, sentence structure, stylistic role, emotional and expressive coloring.*